

ПОЛІТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА НАЛЕЖНОГО ПУБЛІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Мельник Ю. П.

*кандидат політичних наук,
доцент кафедри мистецтвознавства
та загальногуманітарних дисциплін,
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

Повоєнне відновлення України є складним і багатовимірним процесом, що не зводиться виключно до відбудови зруйнованих об'єктів, компенсації матеріальних втрат чи відновлення економічної активності [1]. Його зміст є значно ширшим і охоплює інституційне зміцнення держави, оновлення механізмів публічного управління, відновлення суспільної довіри, забезпечення соціальної стійкості, а також формування такої моделі взаємодії між владою та суспільством, яка відповідала б потребам демократичного розвитку і викликам національної безпеки. При цьому належне публічне врядування в умовах повоєнного відновлення України слід розуміти як такий спосіб організації та здійснення публічної влади, за якого управлінські рішення ґрунтуються на принципах законності, підзвітності, відкритості, узгодженості, ефективності, участі та орієнтації на публічне благо [2, 3].

У цьому аспекті політична відповідальність виконує системоутворювальну функцію, оскільки саме вона забезпечує зв'язок між наявністю владних повноважень і обов'язком їх належного здійснення. Без такого зв'язку публічне врядування ризикує втратити свій демократичний зміст і перетворитися на сукупність управлінських практик, відірваних від суспільного контролю, публічного інтересу та стратегічної відповідальності за наслідки ухвалених рішень.

В свою чергу політичну відповідальність доцільно розглядати не лише як морально-політичну вимогу до носіїв влади або як наслідок електоральної конкуренції, а насамперед як важливу характеристику демократичної організації публічної влади. Вона відображає ступінь підзвітності політичних суб'єктів суспільству, їхню здатність діяти відповідно до публічного інтересу, усвідомлювати наслідки власних рішень і нести політичні наслідки за результати своєї діяльності. У цьому значенні політична відповідальність є не зовнішнім додатком до системи врядування, а її внутрішньою якісною ознакою, що визначає спосіб здійснення влади,

межі політичної доцільності та характер відносин між державою і громадянами.

Безумовно, що в українському контексті особливої актуальності проблема політичної відповідальності набуває в умовах повоєнного відновлення, коли на систему публічного врядування покладається надзвичайно широкий спектр завдань. Йдеться про координацію відбудовчих процесів, управління значними фінансовими ресурсами, реалізацію соціальної політики, забезпечення справедливого розподілу допомоги, визначення пріоритетів регіонального розвитку, взаємодію з міжнародними партнерами, а також збереження суспільної довіри в умовах тривалої напруги й високих очікувань. За таких обставин належне публічне врядування потребує не лише формально створених інституцій або процедурно оформлених повноважень, а й відповідального політичного керівництва, здатного діяти послідовно, відкрито, обґрунтовано та в інтересах суспільства.

Значення політичної відповідальності як передумови належного публічного врядування виявляється насамперед у тому, що вона створює основу для реальної підзвітності влади у процесі формування та реалізації відновлювальної політики. Умови повоєнної трансформації об'єктивно підвищують ризики концентрації дискреційних повноважень, непрозорого розподілу ресурсів, короткострокової політичної орієнтації та підміни стратегічного планування ситуативними рішеннями.

За відсутності належного рівня політичної відповідальності ці ризики здатні не лише знизити результативність відновлення, а й підірвати довіру до держави, послабити інституційну спроможність та ускладнити демократичну консолідацію. Натомість відповідальне політичне управління сприяє тому, що відновлювальна політика набуває більшої передбачуваності, публічної обґрунтованості та суспільної легітимності.

Не менш важливим є й те, що політична відповідальність прямо впливає на якість стратегічного вибору в період повоєнного відновлення. Відбудова держави передбачає не лише усунення наслідків руйнувань, а й визначення майбутньої моделі суспільного розвитку, пріоритетів інституційної модернізації, меж соціальної підтримки, способів використання міжнародної допомоги та засад регіональної політики.

Політична відповідальність має також безпосередній зв'язок із формуванням суспільної довіри, без якої належне публічне врядування в умовах повоєнного відновлення є практично неможливим. Довіра до влади не виникає автоматично внаслідок самого факту здійснення управлінських функцій. Вона формується через сприйняття громадянами рішень влади як справедливих, обґрунтованих, прозорих і таких, що відповідають задекларованим суспільним цілям.

В умовах повоєнного відновлення України політична відповідальність має значення і для забезпечення належної взаємодії між державою, громадянським суспільством, територіальними громадами та міжнародними партнерами. Ефективність відновлювальної політики

значною мірою залежить від здатності влади вибудовувати партнерські, а не суто директивні відносини з іншими учасниками цього процесу. Саме тому належне публічне врядування передбачає не замкненість влади у власному адміністративному ресурсі, а відкритість до участі, комунікації, громадського контролю та суспільного діалогу. Політична відповідальність у даному випадку виконує інтегративну функцію, оскільки сприяє поєднанню владної спроможності з демократичними формами участі та координації.

Окремо слід наголосити, що в умовах сучасної України політична відповідальність не може розглядатися у відриві від безпекового контексту. Повоєнне відновлення відбувається в ситуації, коли питання інституційної стійкості, ресурсної мобілізації, захисту критичної інфраструктури, соціальної консолідації та міжнародної довіри безпосередньо пов'язані з якістю публічного врядування. За цих умов «політична безвідповідальність» становить не лише управлінську чи етичну проблему, а й потенційний ризик для національної безпеки, оскільки здатна спричиняти дезорганізацію відновлювальних процесів, втрату суспільної підтримки, послаблення міжнародної співпраці та зниження спроможності держави до довгострокового стратегічного розвитку.

Отже, політичну відповідальність доцільно розглядати як одну з ключових передумов належного публічного врядування в умовах повоєнного відновлення України. Її значення полягає в тому, що вона забезпечує підзвітність влади, підвищує якість стратегічного управління, сприяє зміцненню суспільної довіри, підтримує легітимність політичних рішень та надає відновлювальній політиці демократично орієнтованого характеру.

Література:

1. Семенков О., Гаврилюк І., Соломіцький О., Клят Ю., Добровольський Ю., Гетьман А. Стратегія повоєнного відновлення України: системна модель інтеграції економіки, управління та безпеки. *Social Development and Security*. 2025. № 2. Т. 15. С. 12–19. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2025.15.2.2>
2. Панкратова В. О. Теоретико-правові підходи до визначення ролі та значення належного урядування. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 4. Ч.1. С. 100–105. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.04.1.16>
3. Свірко, С. В., Дика, О. С., Тростенюк, Т. М., Сидоренко, О. П., & Загурський, В. Ф. Принципи належного урядування на сучасному етапі розвитку людства: категоризація та концептуалізація. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 3 (109): С.74–90. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-3\(109\)-74-90](https://doi.org/10.26642/ema-2024-3(109)-74-90)